

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØEJA,
predstavljeni 26. januarja 2017¹

Zadeva C-29/16

HanseYachts AG
proti
Port d'Hiver Yachting SARL,
Société Maritime Côte d'Azur,
Compagnie Generali IARD SA

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu, Nemčija))

„Predhodno odločanje — Sodna pristojnost v civilnih in gospodarskih zadevah — Uredba (ES) št. 44/2001 — Člen 27 — Litispendenca — Opredelitev sodišča, ki je prvo začelo postopek — Člen 30, točka 1 — Pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje — Pojem — Predpravdni zahtevek za sodno odreditev priprave izvedenskega mnenja zaradi zavarovanja ali pridobitve dokazov o dejstvih, na katerih bi lahko temeljil poznejši postopek s tožbo — Tožba v glavni stvari, ki je zatem vložena pri sodišču iste države članice“

I – Uvod

1. Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu, Nemčija), se nanaša na Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah² in, natančneje, v bistvu na razlago člena 30, točka 1, te uredbe v povezavi z njenim členom 27.³
2. Ta predlog je bil vložen v okviru spora med nemško družbo in francoskimi družbami v zvezi z odgovornostjo prvonavedene, ki bi lahko izhajala iz škode, nastale na ladji, ki jo je proizvedla in prodala eni od zadnjenavedenih. Zaradi te škode je bilo začelih več postopkov pred nacionalnimi sodišči različnih držav članic.

1 — Jezik izvirnika: francoščina.

2 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42.

3 — Naj uvodoma pojasnim, da je Konvencija o pristojnosti in izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah, podpisana v Bruslju 27. septembra 1968 (UL 1972, L 299, str. 32), kakor je bila spremenjena z zaporednimi konvencijami o pristopu novih držav članic k tej konvenciji (v nadaljevanju: Bruseljska konvencija), ki jo je nadomestila Uredba št. 44/2001, v členu 21 vsebovala pravilo, analogno pravilu iz člena 27 te uredbe, ni pa vsebovala določbe, analogne določbi iz člena 30 te uredbe. Sodno prakso Sodišča v zvezi z razlago te konvencije je mogoče prenesti na razlago Uredbe št. 44/2001, kadar so njune določbe v bistvu enakovredne (glej zlasti sodbo z dne 25. oktobra 2011, eDate Advertising in drugi, C-509/09 in C-161/10, EU:C:2011:685, točka 39).

3. Najprej je bil začel postopek pred francoskim sodiščem, pri katerem je prvotni kupec zadevne ladje vložil predpravidni zahtevek za pripravo izvedenskega mnenja zaradi pridobitve dokazov o dejstvih, na katerih bi lahko temeljil poznejši postopek s tožbo, v skladu s členom 145 francoskega zakonika o pravnem postopku (Code de procédure civile, v nadaljevanju: CPC), s čimer je začel postopek, ki zajema preiskovalni ukrep, običajno poimenovan *in futurum*.⁴

4. Po vložitvi izvedenskega poročila tri leta pozneje je nemški prodajalec in proizvajalec ladje pri predložitvenem sodišču vložil negativno ugotovitveno tožbo, s katero je predlagal, naj se razglasi, da tožene stranke iz postopka v glavni stvari zoper njega ne morejo uveljavljati nobene pravice v zvezi z zadevno ladjo. Nekaj tednov po tej vlogi je prvotni kupec pri drugem francoskem sodišču vložil drugo tožbo v postopku v glavni stvari,⁵ s katero je predlagal poplačilo škode, ki naj bi jo utrpel, in povračilo stroškov izvedenskega mnenja.

5. Predložitveno sodišče se sprašuje, ali bi moralo kljub temu, da je bila zadnjenavedena tožba vložena po tožbi, ki je bila vložena pri njem, v skladu s členom 27 Uredbe št. 44/2001 kot eno od „vseh sodišč razen tistega, ki je prvo začelo postopek“, prekiniti odločanje, ker je bil postopek za pridobitev dokazov v Franciji začel več let pred začetkom postopka, ki teče pred njim. Meni namreč, da bi tak dokazni postopek lahko tvoril celoto s tožbo v glavni stvari, ki je bila zatem vložena v isti državi članici, saj bi ta z materialnopravnega vidika pomenila njegovo nadaljevanje.

6. Sodišču torej predlaga, naj odloči, ali je v primeru morebitne litispence pisanje, vloženo pri sodišču ene od držav članic, ki je odredilo samostojen predpravidni preiskovalni ukrep, lahko „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“ v smislu člena 30, točka 1, te uredbe z vidika tožbe v glavni stvari, ki je bila nato vložena pri drugem sodišču iste države članice.

7. Iz razlogov, ki jih bom navedel v nadaljevanju, menim, da je treba člena 27 in 30 Uredbe št. 44/2001 razlagati povezano ter da bi bilo treba na vprašanje, ki je v bistvu postavljeno v tej zadevi, odgovoriti nikalno.

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

8. V obravnavani zadevi se *ratione temporis* uporablja Uredba št. 44/2001.⁶

4 — Odrejene izvenpravdne preiskovalne ukrepe tako opredeljuje zlasti Cour de cassation (Francija) (francosko kasacijsko sodišče) (glej zlasti sodbo drugega civilnega oddelka z dne 23. junija 2016, št. 15-19.671, in sodbo gospodarskega oddelka z dne 16. februarja 2016, št. 14-25.340, ki sta dostopni na spletnem mestu <https://www.legifrance.gouv.fr>), in sicer v nasprotju z ukrepi, odrejenimi med sodnim postopkom (glej zlasti Combes, G., in Ménétrey, S., „Incidents de procédure, Mesures d’instruction, Dispositions générales“, JurisClasseur Procédure civile, zvezek 634, 2016, točka 12 ter točka 49 in naslednje).

5 — Pojem „tožba v glavni stvari“ je treba tukaj razumeti kot vsako tožbo, katere namen je pridobitev dokončne odločbe o zadevnih pravicah in obveznostih, ne glede na to, ali je ta pozitivna (kot je dodelitev odškodnine) ali negativna (kot je razglasitev neobstoja odgovornosti), in sicer v nasprotju z zahtevki za izdajo zgolj začasnih odločb ali odločb, ki se nanašajo le na postopkovna pravila ali pravila glede pristojnosti.

6 — Uredba št. 44/2001 je bila sicer razveljavljena z Uredbo (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1). Vendar se za obravnavano zadevo še naprej uporablja prvonavedena uredba, saj je bil postopek pred predložitvenim sodiščem začel pred 10. januarjem 2015, ko je začela veljati drugonavedena uredba (glej člena 66 in 81 Uredbe št. 1215/2012). Glej tudi Beraudo, J. P., in Beraudo, M. J., „Convention de Bruxelles, conventions de Lugano et règlements (CE) n° 44/2001 et (UE) n° 1215/2012 – Compétence – Règles de procédure ayant une incidence sur la compétence“, JurisClasseur Europe, zvezek 3030, 2015, točka 62, kjer avtorja pojasnjujeta, da je treba Uredbo št. 44/2001 uporabiti, ko je bil vsaj eden od postopkov, ki bi lahko povzročili litispenco, začel pred tem datumom.

9. V njeni uvodni izjavi 15 je navedeno, da je treba „[v] interesu ustreznega sodnega varstva [...] čimbolj zmanjšati možnost sočasnih postopkov in zagotoviti, da v dveh državah članicah niso izdane nezdržljive sodne odločbe. Obstajati mora jasen in učinkovit mehanizem za reševanje primerov litispence in sorodnih pravnih ter za preprečevanje problemov, ki izhajajo iz razlik med državami članicami v zvezi z določitvijo trenutka, ko se zadeva šteje za visečo [se šteje, da postopek teče]. Za namene te uredbe je treba ta trenutek opredeliti kot avtonomen koncept.“

10. Poglavje II Uredbe št. 44/2001, ki se nanaša na „Pristojnost“, vključuje oddelek 9, naslovljen „Litispence in sorodne pravde“.

11. Člen 27 te uredbe, ki se umešča v navedeni oddelek, določa:

„1. Če pred sodišči različnih držav članic tečejo postopki z istim zahtevkom [predmetom in podlago] med istima strankama, vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, po uradni dolžnosti prekinijo svoje postopke, vse dokler se ne ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek.“

2. Ko se ugotovi pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, se vsa sodišča razen tistega, ki je prvo začelo postopek, izrečejo za nepristojna v korist tega sodišča.“

12. Člen 30, točka 1, iz istega oddelka 9 določa:

„Za namene tega oddelka se šteje, da je sodišče začelo postopek:

1. v trenutku, ko je pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje vloženo na sodišču, pod pogojem da tožeča stranka pozneje ni opustila dejanj, ki bi jih morala opraviti v zvezi z vročitvijo pisanja toženi stranki [...]“

13. Člen 31 iz oddelka 10 navedenega poglavja, naslovljenega „Začasni ukrepi in ukrepi zavarovanja“, določa, da se „[p]ri sodiščih države članice [...] lahko vložijo zahteva začasne ukrepe ali ukrepe zavarovanja, ki jih predvideva pravo te države članice, tudi v primeru, ko so po tej uredbi za odločanje o glavni stvari pristojna sodišča druge države članice“.

B – Francosko pravo

14. Člen 145 CPC, ki je vključen v knjigo I („Določbe, skupne vsem sodiščem“), naslov VII („Izvajanje dokazov na sodišču“), podnaslov II („Preiskovalni ukrepi“), tega zakonika določa, da je mogoče, „če obstaja legitimni razlog za to, da se pred pravdo zavarujejo ali pridobijo dokazi o dejstvih, od katerih bi bil lahko odvisen izid spora, [...] na predlog katere koli zadevne strani odrediti zakonsko dopustne preiskovalne ukrepe, in sicer na podlagi enostranskega zahtevka ali v kontradiktornem postopku za izdajo začasne odredbe“.

III – Spor o glavni stvari, vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

15. Iz predložitvene odločbe in spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da se družba HanseYachts AG ukvarja s proizvodnjo in prodajo ladij ter ima sedež v Greifswaldu (Nemčija), to je v kraju, ki je v ozemelski pristojnosti predložitvenega sodišča.

16. Družba HanseYachts je na podlagi pogodbe, sklenjene 14. aprila 2010, družbi Port d’Hiver Yachting SARL s sedežem v Franciji prodala motorno jahto, ki jo je sama proizvedla ter je bila predana 18. maja 2010 v Greifswaldu in nato prepeljana v Francijo.

17. Družba Port d'Hiver Yachting je nato to ladjo prodala družbi Société Maritime Côte d'Azur (v nadaljevanju: družba SMCA), ki ima sedež prav tako v Franciji.

18. Družbi HanseYachts in Port d'Hiver Yachting sta 1. avgusta 2011 sklenili pogodbo o distribuciji, ki je vsebovala klavzulo o dodelitvi pristojnosti sodiščem v Greifswaldu, s katero je bilo kot upoštevno materialno pravo določeno nemško pravo, hkrati pa je bilo določeno, da ta pogodba nadomesti kakršen koli predhodni pisni ali ustni dogovor med strankama.

19. Potem ko je avgusta 2011 na enem od ladijskih motorjev nastala škoda, je družba SMCA pri Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu, Francija) začela kontradiktorni postopek za izdajo začasne odredbe za namene predpravnega zahtevka za sodno odreditev priprave izvedenskega mnenja na podlagi člena 145 CPC, poziv v zvezi s tem pa je bil družbi Port d'Hiver Yachting vročen 22. septembra 2011. Postopek je začela tudi zoper družbo Volvo Trucks France kot proizvajalko teh motorjev.

20. Leta 2012 je prostovoljno priglasila udeležbo v postopku še družba Compagnie Generali IARD SA (v nadaljevanju: Generali IARD) kot zavarovatelj družbe Port d'Hiver Yachting. Leta 2013 je bila v postopek vključena še družba HanseYachts kot proizvajalka zadevne ladje.

21. Izvedenec, ki ga je pooblastilo Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu), je dokončno poročilo predložil 18. septembra 2014.

22. Družba HanseYachts je 21. novembra 2014 pri Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu) vložila negativno ugotovitveno tožbo, v kateri je predlagala, naj se odloči, da družbe Port d'Hiver Yachting, SMCA in Generali IARD zoper njo v zvezi z zadevno ladjo ne morejo uveljavljati nobene terjatve.

23. Družba SMCA je 15. januarja 2015 pri Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu, Francija) vložila tožbo zoper družbe Port d'Hiver Yachting, Volvo Trucks France in HanseYachts, v kateri je predlagala, naj se ugotovi solidarno odgovornost teh družb za poplačilo škode, ki naj bi jo utrpela zaradi spornega škodnega dogodka, in naj se jim naloži vračilo stroškov, ki so ji nastali v postopku za sodno odreditev priprave izvedenskega mnenja.

24. Ker so tožene stranke iz postopka v glavni stvari uveljavljale ugovor litispence na podlagi člena 27 Uredbe št. 44/2001, se predložitveno sodišče sprašuje, ali mora kot eno od „vseh sodišč razen tistega, ki je prvo začelo postopek“, prekiniti postopek do ugotovitve pristojnosti Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu)⁷ v skladu z odstavkom 1 tega člena ali pa se lahko, nasprotno, šteje za „sodišče, ki je prvo začelo postopek“, v smislu te določbe ter torej tožbo v postopku v glavni stvari razglasi za dopustno⁸ in nato preizkusi njeno utemeljenost.

25. Po njegovem mnenju bi bilo treba izbrati drugo možnost, če bi Sodišče odločilo, da se je postopek pred francoskimi sodišči začel šele z vložitvijo tožbe v glavni stvari pri Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu), ki je bila vložena leta 2015, torej po tem, ko se je začel postopek pred njim, to je leta 2014.

7 — Predložitveno sodišče ob upoštevanju sodbe z dne 3. aprila 2014, Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, točka 49 in naslednje), meni, da vsebinski odločbi, ki bi jo izdalo to francosko sodišče, ne bi bilo mogoče zavrniti priznanja v preostalih državah članicah. K temu dodaja, da temu ne bi nasprotovala nobena izključna pristojnost nemških sodišč ter da nobena klavzula o sodni pristojnosti ne zavezuje tožeče stranke iz postopka v glavni stvari (družbe HanseYachts) in tožeče stranke v francoskem postopku (družbe SMCA). Po njegovem mnenju bi lahko francoska sodišča svojo pristojnost uveljavljala na podlagi člena 5, točka 3, Uredbe št. 44/2001, saj se je škodni dogodek zgodil v Franciji.

8 — To sodišče meni, da bi v tem primeru razpolagalo z mednarodno pristojnostjo na podlagi člena 5, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ki se uporablja v zvezi s pogodbenimi razmerji.

26. Nasprotno pa bi bilo treba izbrati prvo možnost, če bi bilo odločeno, da „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“, za katero se šteje, da se je z njim začel postopek pred francoskimi sodišči, v smislu člena 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ni navedena vložitev tožbe, temveč je to zahtevek za sodno odreditev priprave izvedenskega mnenja, ki je bil vložen že leta 2011 pri Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu).

27. Predložitveno sodišče meni, da so pogoji za ugotovitev litispendence, določeni v členu 27(1) te uredbe, izpolnjeni, saj sta bili tožba v glavni stvari, vložena pri Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu), in tožba, ki jo samo obravnava, vloženi med istimi strankami ter imata enak predmet in podlago.

28. V teh okoliščinah je Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu) z odločbo z dne 8. januarja 2016, ki je na Sodišče prispela 18. januarja 2016, prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Če je v procesnem pravu države članice določen samostojni dokazni postopek, v katerem se na zahtevo sodišča izdelava izvedensko mnenje (tukaj: izvedensko mnenje po odredbi sodišča na podlagi francoskega prava) ter če se v tej državi članici izvede takšen samostojni dokazni postopek in nato v tej isti državi članici na podlagi ugotovitev samostojnega dokaznega postopka uvede postopek s tožbo med istimi udeleženci:

Ali je v tem primeru že pisanje, s katerim je bil uveden samostojni dokazni postopek, „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“ v smislu člena 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001? Ali se šele pisanje, s katerim se je začel postopek s tožbo, šteje za „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“?

29. Pisna stališča so predložile družbe HanseYachts, Port d’Hiver Yachting, SMCA in Generali IARD ter Evropska komisija. Francoska vlada je pisno odgovorila na vprašanja, ki ji jih je postavilo Sodišče na podlagi člena 61(1) svojega poslovnika. Obravnave ni bilo.

IV – Analiza

A – Uvodne ugotovitve

30. Pred začetkom vsebinske analize vprašanja, postavljenega Sodišču, bi želel podati nekaj pripomb glede meja preizkusa, ki ga bo moralo to opraviti.

31. Na prvem mestu je treba pripomniti, da v obravnavani zadevi Sodišču v presojo ni predložena problematika mednarodne pristojnosti predložitvenega sodišča oziroma Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu), čeprav je navedeno sodišče podalo nekaj ugotovitev v zvezi s tem⁹ in kljub pridržkom, ki so jih v zvezi s tem izrazile nekatere stranke, ki so Sodišču predložile stališča, in sicer zlasti zaradi obstoja klavzule o sodni pristojnosti v obravnavani zadevi.¹⁰

9 — Glej opombi 7 in 8 teh sklepnih predlogov.

10 — Tako Komisija dvomi o tem, da bi lahko klavzula o dodelitvi pristojnosti sodiščem v Greifswaldu iz pogodbe o distribuciji, ki sta jo leta 2011 sklenili družbi HanseYachts in Port d’Hiver Yachting, učinkovala za nazaj v zvezi s prodajno pogodbo, ki sta jo ti družbi podpisali leta 2010, ter o tem, da bi bilo mogoče to klavzulo uporabiti za družbo SMCA, drugotoženo stranko, ki ni v nikakršnem pogodbenem razmerju s tožečo stranko iz postopka v glavni stvari. Vendar je presoja takih elementov, ki spadajo med okoliščine spora o glavni stvari, v pristojnosti predložitvenega sodišča, ne pa v pristojnosti Sodišča v okviru postopka na podlagi člena 267 PDEU (glej zlasti sodbi z dne 25. oktobra 2012, Folien Fischer in Fofitec, C-133/11, EU:C:2012:664, točka 24, in z dne 25. aprila 2013, Asociația Accept, C-81/12, EU:C:2013:275, točka 41).

32. Vsako od teh nacionalnih sodišč se bo moralo izreči o lastni pristojnosti ob upoštevanju dejstev iz spora o glavni stvari in v skladu s pravili o pristojnosti, ki izhajajo iz prava Unije, v obravnavani zadevi pravili, ki izhajajo iz določb Uredbe št. 44/2001, kot se razlagajo v s tem povezani sodni praksi.¹¹

33. Naj še posebej opozorim, da namen pravila o reševanju primerov litispence, ki je vsebovano v členu 27 Uredbe št. 44/2001, ni vzpostaviti razlikovanje ali celo hierarhijo med različnimi pristojnostmi, določenimi z navedeno uredbo, in da to procesno pravilo, ki določa zgolj to, da se prednost podeli morebitni pristojnosti sodišča, pri katerem se je najprej začel postopek, temelji le na vrstnem redu, v katerem so pred zadevnimi sodišči začeli teči postopki.¹²

34. Poleg tega iz ustaljene sodne prakse izhaja, da je izključno predložitveno sodišče glede na posebnosti zadeve, ki jo obravnava, pristojno za presojo o tem, ali za izdajo sodbe potrebuje predhodno odločbo, in o upoštevnosti vprašanj, ki jih predloži Sodišču.¹³

35. Naj v zvezi s tem navedem zgolj to, da glede na elemente spora o glavni stvari, ki jih je predložilo predložitveno sodišče – zlasti glede na kraj, kjer je proizvajalec in prodajalec (družba HanseYachts) predal blago prvemu kupcu (družbi Port d’Hiver Yachting) –¹⁴ *prima facie* ni treba šteti, da odločitev tega sodišča, da dopusti svojo mednarodno pristojnost vsaj v zvezi s tema strankama, očitno ne bi bila utemeljena in da postavljenega vprašanja za predhodno odločanje ne bi bilo mogoče upoštevati, ker ne bi bilo koristno za rešitev tega spora.¹⁵

36. Naj na drugem mestu poudarim, kar zadeva različne poglede predložitvenega sodišča in strank, ki so predložile stališča, da Sodišče v zvezi s pravili nacionalnega prava, ki se uporabljajo v obravnavani zadevi, še zlasti v zvezi s pravno ureditvijo preiskovalnih ukrepov *in futurum*, določenih s členom 145 CPC, ne more odločiti o vprašanju natančne razlage določb nacionalnega prava ene od držav članic.¹⁶

37. Sodišče se lahko v okviru predhodnega odločanja namreč izreče zgolj o razlagi ali veljavnosti aktov Unije, navedenih v členu 267 PDEU.¹⁷ Vendar lahko Sodišče, ki mora nacionalnim sodiščem dati koristen odgovor, da lahko odločijo v postopku v glavni stvari, tem sodiščem v duhu sodelovanja na podlagi vseh elementov, s katerimi razpolaga, da oporne točke, za katere meni, da so potrebne.¹⁸ Če obstaja negotovost glede vsebine zadevnih določb nacionalnega prava, si prizadeva za to, da se izreče ob upoštevanju tega dejavnika.¹⁹

11 — Zlasti iz ustaljene sodne prakse izhaja, da v primeru litispence presojo o pristojnosti sodišča, ki je prvo začelo postopek, načeloma opravi to sodišče, ne pa eno od vseh sodišč razen tisto, ki je prvo začelo postopek (glej zlasti sodbo z dne 27. junija 1991, Overseas Union Insurance in drugi, C-351/89, EU:C:1991:279, točki 25 in 26).

12 — Glej zlasti sodbo z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrasements (C-523/14, EU:C:2015:722, točka 48).

13 — Glej zlasti sodbi z dne 27. februarja 2014, Cartier parfums-lunettes in Axa Corporate Solutions assurances (C-1/13, EU:C:2014:109, točka 24 in naslednje), in z dne 3. aprila 2014, Weber (C-438/12, EU:C:2014:212, točka 33 in naslednje).

14 — Glej točki 15 in 16 teh sklepnih predlogov.

15 — Naj spomnim, da Sodišče zavrne odločanje o vprašanju za predhodno odločanje zaradi nedopustnosti, le če je razlaga prava Unije, za katero je zaproseno, očitno hipotetična in ni koristna za namene rešitve spora o glavni stvari (glej zlasti sodbi z dne 22. maja 2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági, C-56/13, EU:C:2014:352, točke od 36 do 38, in z dne 6. novembra 2014, Cartiera dell’Adda, C-42/13, EU:C:2014:2345, točka 29).

16 — Za to so pristojna izključno nacionalna sodišča (glej zlasti sodbi z dne 15. januarja 2013, Križan in drugi, C-416/10, EU:C:2013:8, točka 58, in z dne 11. septembra 2014, Essent Belgium, od C-204/12 do C-208/12, EU:C:2014:2192, točka 52). Naj opozorim še na posebnost te zadeve, in sicer to, da je predložitveno sodišče nemško sodišče, postopkovna pravila, o vsebini katerih stranke razpravljajo, pa niso pravila nemškega prava, ampak spadajo v francosko pravo, zato ni nujno, da predložitveno sodišče obvlada vsebino in obseg tega prava. Vendar Sodišče ne more odločiti, ali je razlaga, ki jo je v zvezi s tem podalo to sodišče, pravilna (sodba z dne 13. decembra 2012, Caves Krier Frères, C-379/11, EU:C:2012:798, točka 36).

17 — Glej zlasti sodbo z dne 22. maja 2014, Érsekcsanádi Mezőgazdasági (C-56/13, EU:C:2014:352, točka 53).

18 — Glej zlasti sodbi z dne 24. februarja 2015, Grünwald (C-559/13, EU:C:2015:109, točka 32), in z dne 13. julija 2016, Pöpperl (C-187/15, EU:C:2016:550, točka 35).

19 — Glej zlasti sodbo z dne 17. januarja 2013, Zakaria (C-23/12, EU:C:2013:24, točka 30).

38. Nazadnje, Sodišče je že večkrat odločilo, da je treba pojme iz Uredbe št. 44/2001 načeloma razlagati avtonomno, to je ob upoštevanju lastnih ciljev določb tega akta, ne pa glede na pravne sisteme držav članic, da bi se tako zagotovila enotna uporaba teh določb.²⁰ Tako razlaga pravil glede pristojnosti, določenih s to uredbo, natančneje tistih iz njenih členov 27 in 30, ne sme biti odvisna niti od pojmovanj, ki jih uporabljajo zakonodajalci teh držav ali so uporabljena v njihovi sodni praksi,²¹ niti od posebnosti spora o glavni stvari.²²

B – Vsebina vprašanja, postavljenega Sodišču

39. Predložitveno sodišče z vprašanjem za predhodno odločanje Sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba šteti – če pravo države članice določa dokazni postopek, po katerem je mogoče po odredbi sodišča pridobiti izvedensko mnenje pred pravdo, nato pa je v tej državi na podlagi rezultatov navedenega postopka med istimi strankami vložena tožba v glavni stvari – da je pisanje, s katerim je bil začel dokazni postopek, „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“ v smislu člena 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ali pa je treba kot tako pisanje opredeliti zgolj pisanje, s katerim je bila vložena tožba v glavni stvari.

40. Zdi se, da se predložitveno sodišče nagiba k prvemu pristopu, ki se ujema s tezo, ki jo zagovarjajo vse tri tožene stranke iz postopka v glavni stvari, medtem kot sta se družba HanseYachts in Komisija opredelili za drugi pristop,²³ ki po mojem mnenju zagotavlja pravilno razlago.

41. Podobno kot Komisija menim, da mora Sodišče vprašanje, ki mu je bilo postavljeno, iz spodaj navedenih razlogov preoblikovati.

42. Naj najprej opozorim, da je v postopku sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenem s členom 267 PDEU, naloga Sodišča, da nacionalnemu sodišču da koristen odgovor, ki mu bo omogočil rešitev spora, o katerem odloča. Zato mora Sodišče po potrebi preoblikovati predložena vprašanja.²⁴ Prav tako mora izmed vseh elementov, ki jih je predložilo navedeno sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, izbrati določbe prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora, ki ga obravnava, in sicer ne glede na to, da v besedilu vprašanj za predhodno odločanje morda ni bilo napoteno na te določbe.²⁵

43. Čeprav se v obravnavani zadevi na formalni ravni vprašanje za predhodno odločanje neposredno nanaša le na člen 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001, ta okoliščina ni ovira za to, da Sodišče predložitvenemu sodišču predloži vse preostale elemente razlage prava Unije, ki bi mu lahko omogočili, da odloči v zadevi, ki jo obravnava.

20 — Ta avtonomistični pristop je Sodišče sprejelo že dolgo tega (glej zlasti sodbo z dne 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik, 144/86, EU:C:1987:528, točki 6 in 11, ki se je nanašala na pojem litispence v smislu člena 21 Bruselske konvencije, ki mu je v bistvu enakovreden člen 27 Uredbe št. 44/2001) in ga je nato redno potrjevalo (glej zlasti sodbo z dne 28. julija 2016, Siemens Aktiengesellschaft Österreich, C-102/15, EU:C:2016:607, točka 30, ki se je nanašala na razlago določb Uredbe št. 44/2001).

21 — Naj pripomnim, da so v obravnavani zadevi stranke, ki so Sodišču predložile stališča, izpostavile številne trditve nacionalne narave.

22 — Generalni pravobranilec N. Jääskinen je v stališču v zadevi Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:578, točka 89), ki se je prav tako nanašala na razlago pravil o sodni pristojnosti, ki izhajajo iz prava Unije, upravičeno poudaril, da „mora biti pristop Sodišča nevtralen, objektiv in brez upoštevanja posameznih okoliščin, tako dejanskih, postopkovnih kot pravnih, ki so značilne za spor o glavni stvari. Dejstva tega primera [...] ne morejo odločilno vplivati na podano rešitev.“

23 — Francoska vlada glede se glede tega ni opredelila, saj v obravnavani zadevi ni predložila pisnih stališč, je pa odgovorila na vprašanja Sodišča, ki so se nanašala na vsebino francoskega prava, še zlasti na preiskovalne ukrepe, določene s členom 145 CPC.

24 — Glej zlasti sodbi z dne 4. junija 2015, Brasserie Bouquet (C-285/14, EU:C:2015:353, točka 15), in z dne 20. oktobra 2016, Danqua (C-429/15, EU:C:2016:789, točka 36).

25 — Glej zlasti sodbi z dne 13. februarja 2014, Airport Shuttle Express in drugi (C-162/12 in C-163/12, EU:C:2014:74, točki 30 in 31), in z dne 3. julija 2014, Gross (C-165/13, EU:C:2014:2042, točka 20).

44. Iz obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe namreč izhaja, da mora predložitveno sodišče, da bi lahko opredelilo, ali mora prekiniti postopek na podlagi člena 27 Uredbe št. 44/2001, vedeti, ali se mora v primeru, kot je tisti iz spora o glavni stvari, šteti za eno od „vseh sodišč razen tistega, ki je prvo začelo postopek“, v smislu te določbe, in sicer ob upoštevanju datuma – ki ga mora opredeliti Sodišče ob upoštevanju navedenega člena 30 – na katerega je, kot je navedlo predložitveno sodišče, pred francoskim sodiščem začel teči postopek z istima predmetom in podlago med istimi strankami. Torej menim, da je potrebna povezana razlaga členov 27 in 30 te uredbe.

45. Nasprotno pa menim, da v obravnavani zadevi ne bi bila koristna opredelitev pojma „začasni ukrepi ali ukrepi zavarovanja“ kot takega v smislu člena 31 Uredbe št. 44/2001, saj predložitveno sodišče na koncu odločbe zgolj nakazuje možnost upoštevanja sodne prakse Sodišča v zvezi s tem pojmom, na podlagi katere bi se po analogiji razlagal člen 30 te uredbe.²⁶

46. Glede na navedeno menim, da je treba predlog za sprejetje predhodne odločbe razumeti, kot da se v bistvu nanaša na to, da se v primeru morebitne litispence opredeli, ali se lahko datum, na katerega je bil začel postopek za izvedbo predpravnega preiskovalnega ukrepa, obravnava kot datum, na katerega „se šteje, da je sodišče[, pristojno za odločanje o zahtevku v glavni stvari, vložnem v isti državi članici na podlagi rezultata tega ukrepa,] začelo postopek“, v smislu člena 30, točka 1, Uredbe št. 44/2001, saj bi lahko dokazni postopek in posledični zahtevek v glavni stvari tvorila samo eno procesno enoto.

47. Če bo, kot predlagam, takšna razlaga zavrnjena, bo to konkretno pomenilo, da je treba sodišče druge države članice, pri katerem je bila – kot v sporu o glavni stvari – vložena tožba v glavni stvari po koncu dokaznega postopka, vendar pred vložitvijo navedenega zahtevka v glavni stvari med istimi strankami, ki ima ista predmet in podlago, obravnavati kot „sodišče, ki je prvo začelo postopek“, v smislu člena 27 te uredbe.

48. Pred dejanskim začetkom razlage, za katero je bilo zaproseno, je treba potrditi točnost predhodnih trditev predložitvenega sodišča, po katerih bi bila lahko v okoliščinah, kot so tiste iz spora, ki mu je bil predložen v odločanje, podana litispencia v skladu z zadnjemavedenim členom.

C – Možnost, da je bila podana litispencia, z vidika člena 27 Uredbe št. 44/2001

49. Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu) svoje vprašanje za predhodno odločanje utemljuje na premisi, da bi lahko postopek, ki teče pred njim, prišel v navzkrižje s tožbo v glavni stvari, vloženo pri Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu), in da bi lahko pravila v zvezi z litispenco, določena v členu 27 Uredbe št. 44/2001, privedla do tega, da bi moralo to nemško sodišče prekiniti postopek kot eno od „vseh sodišč razen tistega, ki je prvo začelo postopek“, če se lahko šteje, da je bila navedena tožba vložena že v fazi dokaznega postopka, ki je bil uveden pri Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu), s katerim bi tvorila celoto.

50. Po drugi strani menim, da predložitveno sodišče ne predvideva možnosti, da bi moralo prav tako prekiniti postopek zaradi litispence, če bi se oba francoska postopka, nasprotno, obravnavala ločeno drug od drugega. Po mojem mnenju je treba obveznost prekinitve postopka v tem primeru jasno izključiti ob upoštevanju elementov prava Unije, ki jih bom razvil v nadaljevanju, saj, prvič, je bila francoska tožba v glavni stvari – če se obravnava ločeno – vložena na datum, poznejši od datuma vložitve nemške tožbe v glavni stvari, in drugič, francoski dokazni postopek ni imel enake podlage in enake predmeta kot zadnjemavedena in poleg tega ob njeni vložitvi niti ni več tekkel.

26 — V zvezi s to postransko problematiko glej točko 77 in naslednje teh sklepnih predlogov.

51. Naj namreč opozorim, da člen 27 Uredbe št. 44/2001 ureja izključno primere litispendence, ko so pri sodiščih različnih držav članic začeti sočasni postopki, v katerih bi bile lahko izdane nezdružljive odločbe,²⁷ to je „[č]e [...] tečejo postopki z istim zahtevkom [predmetom in podlago] med istima strankama“. Sodišče se je že večkrat izreklo o razlagi, ki jo je treba uporabiti za ta trojni pogoj glede istovetnosti strank, predmeta in podlage,²⁸ pri čemer je poudarilo, da je treba opredelitev teh pojmov podati samostojno ob upoštevanju ureditve in ciljev te uredbe.²⁹

52. Kar zadeva prvo od teh treh kumulativnih meril, iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je izpolnjeno, če v obeh sočasnih postopkih nastopajo iste stranke, in sicer ne glede na to, da imajo v postopkih morda različne položaje.³⁰

53. V obravnavani zadevi ni pomembno, da je tožeča stranka pred francoskimi sodišči, to je družba SMCA, v postopku pred predložitvenim sodiščem tožena stranka, obratno pa velja za družbo HanseYachts.³¹ Prav tako ni pomembno, da istovetnost strank – kot v obravnavani zadevi – ni popolna, ampak je zgolj delna, k čemur je treba kljub vsemu dodati, da se morajo v takem primeru vsa sodišča razen tisto, ki je prvo začelo postopek, izreči za nepristojna le v zvezi s strankami v sporu pred njimi, ki so hkrati stranke v predhodno začetem postopku, postopek med preostalimi strankami pa se lahko nadaljuje pred temi sodišči.³²

54. Kar zadeva merilo glede istovetnosti podlage, je Sodišče pojasnilo, da je treba ta pojem razumeti, kot da zajema „dejstva in pravno pravilo, na katerih zahtevek temelji“.³³ Pogoj v zvezi z istovetnostjo predmeta, ki je opredeljen kot sopomenka „cilju zahtevka“ –³⁴ zasnovanemu široko –³⁵ se v sodni praksi Sodišča včasih obravnava skupaj s predhodnim merilom.³⁶

55. V obravnavani zadevi – kot navaja predložitveno sodišče – iz navedene sodne prakse izhaja, da sta zadnjenavedeni merili izpolnjena, kar zadeva morebitno litispendenco med zahtevkom, s katerim se predlaga, naj se odloči, da je tožena stranka odgovorna za škodo, in naj se ji zato naloži plačilo odškodnine, kot je bil podan pred Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore

27 — V uvodni izjavi 15 te uredbe je navedeno, da je treba „[v] interesu ustreznega sodnega varstva čimbolj zmanjšati“ možnost takih sočasnih postopkov in da so bila prav zato sprejeta enotna pravila, ki omogočajo preprostejšo rešitev vprašanja litispendence. Glej tudi sodbo z dne 27. junija 1991, Overseas Union Insurance in drugi (C-351/89, EU:C:1991:279, točka 16), v zvezi z Bruseljsko konvencijo.

28 — Kot navaja Komisija, na to ne vpliva dejstvo, da nemška različica člena 27 Uredbe št. 44/2001 ne vsebuje izrecnega razlikovanja med zadnjenavedenima meriloma, kot se lahko najde v drugih jezikovnih različicah (glej sodbo z dne 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik, 144/86, EU:C:1987:528, točka 14, v zvezi z nemško različico člena 21 Bruseljske konvencije, ki se ujema z navedenim členom 27).

29 — Glej zlasti sodbo z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrassements (C-523/14, EU:C:2015:722, točka 38).

30 — Glej zlasti sodbi z dne 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528, točka 13), in z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrassements (C-523/14, EU:C:2015:722, točka 41).

31 — To, da se položaji obrnejo, je poleg tega značilnost negativne ugotovitvene tožbe, kakršno je pri predložitvenem sodišču vložila družba HanseYachts, ki predlaga, naj se ugotovi, da ne nosi odgovornosti, o kateri se razpravlja pred Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu). Glej v tem smislu sodbo z dne 25. oktobra 2012, Folien Fischer in Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, točka 43).

32 — Glej sodbo z dne 6. decembra 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, točka 34 in naslednje). Predložitveno sodišče v obravnavani zadevi pojasnjuje, da bi – če bi moralo na podlagi člena 27(1) Uredbe št. 44/2001 prekiniti odločanje v postopku med družbama HanseYachts in SMCA zaradi litispendence – uporabilo možnost, da prekine tudi odločanje v postopku med družbo HanseYachts in preostalimi toženimi strankami, kar lahko stori na podlagi člena 28(1) navedene uredbe, v tem primeru zaradi povezanosti pravnih.

33 — Glej zlasti sodbo z dne 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528, točka 15), v kateri je Sodišče menilo, da imata sočasna postopka enako podlago, saj temeljita na „istem pogodbenem razmerju“, in sodbo z dne 14. oktobra 2004, Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615, točka 38), v kateri je Sodišče, nasprotno, ugotovilo, da „se pravno pravilo, na katerem temelji vsak od obeh zahtevkov, razlikuje“.

34 — Glej zlasti sodbo z dne 6. decembra 1994, Tatry (C-406/92, EU:C:1994:400, točka 41). Sodišče je v sodbi z dne 8. maja 2003, Gantner Electronic (C-111/01, EU:C:2003:257, točka 31), pojasnilo, da je treba pri presoji istovetnosti predmeta upoštevati zgolj zahtevke posamezne tožeče stranke v sočasnih postopkih, ne pa tudi razlogov, predloženih v odgovor na tožbo.

35 — Glej zlasti sodbo z dne 8. decembra 1987, Gubisch Maschinenfabrik (144/86, EU:C:1987:528, točka 17).

36 — Glej zlasti sodbo z dne 25. oktobra 2012, Folien Fischer in Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, točka 49), v zvezi z negativno ugotovitveno tožbo. Ti merili sta bili jasno ločeni v drugih sodbah (zlasti sodba z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrassements, C-523/14, EU:C:2015:722, točke od 43 do 46).

v Toulonu), zlasti zoper družbo HanseYachts, ter zahtevkom iste tožene stranke, s katerim ta predlaga, naj se ugotovi, da za navedeno škodo ni odgovorna, kot je bil podan pred Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu) na pobudo družbe HanseYachts, saj sta ta postopka drug drugemu antipodna.³⁷

56. Vendar ta ugotovitev ne prejudicira odgovora, ki ga je treba podati na vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče in se natančneje nanaša na to, ali se mora to sodišče – zaradi učinka morebitne združitve dokaznega postopka, začetega v drugi državi članici, in tožbe v glavni stvari, ki je bila zatem vložena v isti državi članici, v celoto – obravnavati kot eno od „vseh sodišč razen tistega, ki je prvo začelo postopek“, v smislu člena 27 v povezavi s členom 30 Uredbe št. 44/2001, kar po mojem mnenju ne drži.³⁸

57. Naj zaradi celovitosti še dodam, da po mojem mnenju ni mogoče ugotoviti istovetnosti podlage in predmeta med tožbo v glavni stvari, kot je tožba iz spora o glavni stvari, katere namen je ugotoviti neobstoje odškodninske odgovornosti, in postopkom, katerega namen je izvedba predpravnega preiskovalnega ukrepa, kot je bil postopek, ki je bil pred Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu) uveden za namene priprave sodno odrejenega izvedenskega mnenja, čeprav navedena postopka izvirata iz istega dejanskega stanja. Tako dvojno istovetnost je treba po mojem mnenju zavriniti, če se pravna pravila, na katera se sklicujejo vlagatelji zahtevkov, in cilji, ki jih želijo doseči v vsaki od obeh kategorij postopkov, temeljno razlikujejo, in sicer ne glede na posebnosti obravnavane zadeve.

58. Kot namreč navaja Komisija, je namen dokaznega postopka iz obravnavane zadeve zgolj odrediti preiskovalni ukrep *in futurum*, katerega cilj je pred pravdo zavarovati ali pridobiti dokaze o dejstvih, na podlagi katerih bi bilo mogoče pozneje morda vložiti tožbo v glavni stvari. Tak postopek je sicer res lahko kontradiktoren,³⁹ vendar njegov končni izid – v obravnavani zadevi sodno odrejena priprava izvedenskega mnenja – kljub vsemu ne povzroči vsebinske presoje obravnavanih pravic, ki se v tem primeru nanašajo na odškodninsko odgovornost. Nasprotno pa je predmet tožbe v glavni stvari, kakršna je bila vložena pri predložitvenem sodišču, ugotoviti, da tožeča stranka ni nikakor odgovorna za škodo, nastalo zaradi škodnega dogodka na ladji, ki jo je prodala. Namen tožeče stranke je torej pridobiti meritorno odločbo, s katero se bo spor končal. Torej menim, da v postopkih s tako različnima predmetoma ne obstaja tveganje, da bi bili izdani nezdržljivi odločbi, na katerem temelji mehanizem litispence iz člena 27 Uredbe št. 44/2001.

59. Menim, da tako ugotovljene temeljne razlike med predpravnim dokaznim postopkom in tožbo v glavni stvari, ki temelji na rezultatih tega postopka, nasprotujejo možnosti, da bi se dopustilo – o čemer razmišlja predložitveno sodišče – da je pisanje, s katerim se je začel prvonavedeni postopek, hkrati pisanje o začetku zadnjavedenega.

37 — Glej sodbo z dne 19. decembra 2013, NIPPONKOA Insurance (C-452/12, EU:C:2013:858, točka 42 in navedena sodna praksa).

38 — V zvezi s tem glej točko 60 in naslednje teh sklepnih predlogov.

39 — Ko se postopek pred sodiščem ne začne na podlagi enostranskega zahtevka, ampak je pred njim uveden kontradiktorni postopek za izdajo začasne odredbe, kot se je to zgodilo v primeru Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske spore v Marseillu).

D – Morebitna opredelitev pisanja, s katerim se je začel predpravni dokazni postopek, kot enakovredno pisanju, s katerim se je zatem začel postopek v glavni stvari, z vidika člena 30 Uredbe št. 44/2001

60. Sodišče je že razlagalo člen 30 Uredbe št. 44/2001 v povezavi s členom 27 te uredbe. Ob tej priložnosti je navedlo, da ta uredba ne pojasnjuje, v katerih okoliščinah je treba šteti, da je pristojnost sodišča, ki je prvo začelo postopek, „ugotovljena“ v smislu člena 27 te uredbe, s katerim je določeno zgolj postopkovno pravilo, ki temelji na vrstnem redu, v katerem se je začel postopek pred zadevnimi sodišči, vendar pa člen 30 te uredbe enotno in samostojno opredeljuje datum, na katerega „se šteje, da je sodišče začelo postopek“, za uporabo določb te uredbe v zvezi z litispenco.⁴⁰

61. Naj poudarim, da se – na kar kažejo prve besede, uporabljene v členu 30 Uredbe št. 44/2001 – materialnopravno pravilo, določeno v tem členu, uporablja za vse določbe iz oddelka 9 te uredbe, torej ne le za tiste iz njenega člena 27, ki se uporabljajo v primeru litispence, ampak tudi za tiste iz njenega člena 28, ki se uporabljajo v primeru sorodnih pravnih, in tiste iz njenega člena 29 v zvezi s posebno predpostavko, po kateri je za odločanje o sočasnih zahtevkih izključno pristojnih več sodišč. Torej mora biti razlaga, ki bo podana v zvezi z navedenim členom 30, prilagojena vsem tem različnim primerom.

62. V obravnavani zadevi se predložitveno sodišče za utemeljitev široke razlage, ki jo predlaga in po kateri bi se dokazni postopek vključil v postopek v glavni stvari, ki mu sledi v isti državi članici, na prvem mestu sklicuje na člen 30 Uredbe št. 44/2001, iz katerega izhaja, da lahko začetek postopka pred sodiščem temelji ne le na „pisanju o začetku postopka“, ampak tudi na „enakovrednem pisanju“, ki bi se lahko po njegovem mnenju ujemalo s pisanjem, predloženim sodišču, ki je odredilo zadevni preiskovalni ukrep *in futurum*.

63. Pripravljalni dokumenti v zvezi z Uredbo št. 44/2001 ne vsebujejo nobenega koristnega pojasnila glede te alternativne navedbe. Naj pripomnim, da je bila ta vključena že v člen 19(1) in (4) Uredbe (ES) št. 1348/2000,⁴¹ katerega besedilo se je zgledovalo po enem od mednarodnih aktov.⁴² Ob upoštevanju navedb v zvezi s pojmom „enakovredno pisanje“ v smislu tega mednarodnega akta⁴³ in presoje iz sodbe Sodišča v zvezi z Bruseljsko konvencijo⁴⁴ močno dvomim, da bi bilo mogoče sprejeti tezo, ki jo zagovarja predložitveno sodišče.

40 — Sodba z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrasements (C-523/14, EU:C:2015:722, točki 56 in 57), v zvezi z opredelitvijo datuma, na katerega se šteje, da je sodišče začelo postopek, v smislu teh členov, če oseba pri preiskovalnem sodniku vloži predlog za pregon z uveljavljanjem premoženjskopravnega zahtevka.

41 — Uredba Sveta z dne 29. maja 2000 o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 227). Navedeni člen 19, ki se nanaša na primere, ko se toženec ni spustil v postopek, je bil povzet v aktu, ki je nadomestil Uredbo št. 1348/2000, to je Uredbi št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 (UL 2007, L 324, str. 79).

42 — V predlogu direktive Sveta, ki ga je predstavila Komisija 26. maja 1999 in na podlagi katerega je bila sprejeta Uredba št. 1348/2000 (COM(1999) 219 final), je navedeno, da člen 19 te uredbe povzema vsebino členov 15 in 16 Haaške konvencije z dne 15. novembra 1965 o vročanju sodnih in izvensodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah (glej točko 4.4 obrazložitvenega memoranduma in komentar k členu 19 navedenega predloga).

43 — Stalni urad Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu v praktičnem priročniku o delovanju Haaške konvencije o vročanju (Manuel pratique sur le fonctionnement de la Convention Notification de La Haye, Wilson & Lafleur, Montréal, 2006, točki 66 in 276) razlikuje med pisanji o začetku postopka in pisanji, ki spadajo v dokazni postopek, pri čemer pojasnjuje, da „izraz ‚enakovredno‘ pisanje vključuje pisanja, ki imajo enake učinke kot pisanje o začetku postopka, na primer vložitev pritožbe [ali] intervencijska vloga“.

44 — V sodbi z dne 14. oktobra 2004, Mærsk Olie & Gas (C-39/02, EU:C:2004:615, točka 59), je bilo odločeno, da je treba „sklep, s katerim se začasno določi najvišji znesek odgovornosti, [ki ga] najprej začasno izda sodišče na podlagi enostranskega postopka, nato pa postane predmet kontradiktorne obravnave, [...] šteti za pisanje o začetku postopka enakovredno pisanje v smislu člena 27, točka 2, Konvencije“. Menim, da vložitev zahtevka za namene preiskovalnega ukrepa *in futurum* ni mogoče izenačiti s takim sklepom.

64. Naj zlasti poudarim, da besedilo navedenega člena 30, ker je napisano v ednini, po mojem mnenju prepoveduje sprejetje te teze. Ta člen namreč opredeljuje trenutek, ko „se šteje, da je sodišče začelo postopek“, ter v ta namen v točki 1 in 2 napotuje na „trenut[ek], ko je pisanje [...] vloženo na [zadevnem] sodišču“,⁴⁵ medtem ko druge določbe iste uredbe napotujejo na „sodišča“ države članice v celoti.⁴⁶

65. Ta terminološki podatek ni nevtralen, zlasti ob upoštevanju okoliščin, kot so tiste iz obravnavane zadeve, ko francosko sodišče, pred katerim je bil začel dokazni postopek, ni hkrati sodišče, pri katerem je bila vložena tožba v glavni stvari, ki naj bi pomenila nadaljevanje navedenega postopka. To, da imata navedeni sodišči sedež v isti državi članici, z vidika pravila za določitev datuma, na katerega je bil začel postopek pri točno določenem sodišču, kot je izoblikovano v navedenem členu 30, sploh ni pomembno.

66. Na drugem mestu predložitveno sodišče navaja, da je namen člena 30 Uredbe št. 44/2001 preprečiti, da bi stranke zlorabile procesne razlike, ki obstajajo znotraj Unije. Tveganje „izpodkopavanja“, ki ga omenja to sodišče, sicer res ni izključeno,⁴⁷ zlasti v primeru negativne ugotovitvene tožbe, kot je tista iz postopka v glavni stvari.⁴⁸ Vendar menim, da „forum shopping“ z Uredbo št. 44/2001 ni prepovedan in da v obravnavani zadevi procesno ravnanje družbe HanseYachts še ni zloraba.

67. Iz uvodne izjave 15 Uredbe št. 44/2001⁴⁹ in zakonodajnih dokumentov iz obdobja pred njo⁵⁰ izhaja, da je bil glavni namen sprejetja člena 30 te uredbe zmanjšati težave in pravne negotovosti, nastale zaradi velike raznovrstnosti mehanizmov, ki so obstajali v državah članicah za določanje datuma, na katerega je bil začel postopek pred sodiščem, in sicer z materialnopравnim pravilom, ki omogoča preprosto in poenoteno opredelitev tega datuma.⁵¹

68. Z obema sklopoma meril iz točk 1 in 2 navedenega člena 30 je vzpostavljen enoten mehanizem, ki – kot navaja družba HanseYachts – preprečuje razlago pojmov iz tega člena s sklicevanjem na vsebino različnih nacionalnih predpisov.⁵² Torej priporočam, da se pri razlagi pomena določb navedenega člena 30 ne uporabi širok pristop, da se tako zagotovi združljivost s ciljema enotnosti in pravne varnosti, zastavljenima z njim.⁵³

45 — Moj poudarek.

46 — To velja zlasti za člen 2(1), člen 5, točka 6, člen 12(1), člen 16(2) in člen 22, točka 4, te uredbe. Te določbe nasprotujejo pravilom o mednarodni pristojnosti, ki jim običajno pravimo „posebna“, saj „neposredno opredeljujejo pristojno sodišče, ne da bi se bilo treba sklicevati na pravila o pristojnosti, ki veljajo v državi, v kateri bi se lahko nahajalo tako sodišče“, da se izmed vseh sodišč te države določi tisto, ki mora odločiti o sporu, kot je navedel P. Jenard v svojem poročilu o Bruseljski konvenciji (UL 1979, C 59, str. 22).

47 — To sodišče trdi, da je – če se v eni od držav članic izvede preiskovalni ukrep – tožena stranka v tem dokaznem postopku opozorjena, da ji grozi postopek s tožbo, zato bo verjetno podobno kot družba HanseYachts v obravnavani zadevi na svojo pobudo začela postopek v glavni stvari pri sodišču druge države članice, ki bi ji bilo lahko bolj naklonjeno.

48 — Glej poročilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu in Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru o uporabi Uredbe št. 44/2001 (COM(2009) 174 final, točki 3.4 in 3.5).

49 — V uvodni izjavi 15 je navedeno, da mora „[o]bstajati [...] jasen in učinkovit mehanizem za reševanje primerov litispence in sorodnih pravnih ter za preprečevanje problemov, ki izhajajo iz razlik med državami članicami v zvezi z določitvijo trenutka, ko se zadeva šteje za visečo [se šteje, da postopek teče]. Za namene te uredbe je treba ta trenutek opredeliti kot avtonomen koncept.“

50 — Iz obrazložitenega memoranduma predloga Komisije, na podlagi katerega je bila sprejeta Uredba št. 44/2001 z dne 14. julija 1997 (COM(1999) 348 final), izhaja, da je bil namen „samostojne opredelitve datuma, na katerega postopek „teče“, v smislu členov 27 in 28 predvsem „zapolniti vrzel v Bruseljski konvenciji“ ter „uskladiti različne procesne sisteme, obenem pa zagotoviti enakost orožij toženih strank na eni strani in varstvo zoper zlorabo postopka na drugi strani“ (glej str. 7, 20 in 21).

51 — Sodišče je to raznolikost nacionalnih pravil izpostavilo v sodbi z dne 7. junija 1984, Zelger (129/83, EU:C:1984:215, točka 10 in naslednje), ki se je nanašala na Bruseljsko konvencijo.

52 — Navedeni člen 30 določa, da je datum, na katerega je sodišče začelo postopek, bodisi datum, na katerega je pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje vloženo na sodišču, kar zadeva države članice, v katerih je treba to pisanje vročiti pozneje (točka 1), bodisi datum, na katerega ga prejme organ, ki je odgovoren za vročitev, kar zadeva države članice, v katerih ga je treba vročiti pred vložitvijo na sodišču (točka 2). Glej tudi sodbo z dne 22. oktobra 2015, Aannemingsbedrijf Aertssen in Aertssen Terrasements (C-523/14, EU:C:2015:722, točka 57), ter po analogiji sklepa z dne 16. julija 2015, P (C-507/14, neobjavljen, EU:C:2015:512, točka 30 in naslednje), in z dne 22. junija 2016, M. H. (C-173/16, EU:C:2016:542, točke od 24 do 28).

53 — V Sporočilu Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu z dne 26. novembra 1997 o večji učinkovitosti pri doseganju in izvrševanju sodb v Evropski uniji (COM(97) 609 final) je bilo navedeno, da bi bilo mogoče z vključitvijo take enotne opredelitve okrepiti pravno varnost in učinkovitost mehanizmov, ki se uporabljajo v primerih litispence (glej str. 11, točka 15, in str. 35).

69. Na tretjem mestu predložitveno sodišče svojo tezo utemeljuje s praktičnimi trditvami, ki me ne prepričajo. V zvezi s tem navaja, da je ukrep izvedenskega mnenja, ki ga je v obravnavani zadevi odredilo francosko sodišče, bolj prilagojen materialnopravnim vprašanjem, ki bi se lahko postavila v okviru postopka v glavni stvari, ki bi potekal v Franciji, in da bi se bilo treba izogniti stroškom, ki bi lahko nastali zaradi morebitnega zaslišanja izvedenca v Nemčiji. Menim, da navedene omejitve še zdaleč niso nepremostljive ter da taki pomisleki ne morejo prevladati nad vidiki, ki izhajajo iz besedila in namena člena 30 Uredbe št. 44/2001, ki sem jih pravkar navedel.

70. Če se poleg tega v skladu z mojim priporočilom⁵⁴ upošteva, da predpravdni dokazni postopek nima enake podlage in enakega predmeta kot postopek v glavni stvari v smislu člena 27 navedene uredbe, menim, da se je težko strinjati s trditvijo, da je mogoče pisanje, s katerim se je začel ta postopek, obravnavati kot „pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje“ v smislu člena 30 te uredbe, s katerim se začne postopek v glavni stvari, ki je bil uveden na podlagi rezultatov prvonavedenega postopka.

71. Neenotnost postopka je mogoče konkretnije preveriti ob upoštevanju podatkov iz spora o glavni stvari. Kot namreč navajata francoska vlada in Komisija, je že besedilo člena 145 CPC v nasprotju s tezo o obstoju materialnopravne kontinuitete med dokaznim postopkom, določenim s tem členom, in postopkom v glavni stvari, uvedenim zatem, saj je v tej določbi izrecno navedeno prav to, da je treba zahtevek za navedeni preiskovalni ukrep podati „pred pravdo“, ne pa v povezavi s tožbo.⁵⁵

72. Moja analiza je podkrepljena z dejstvom, da o nadaljnjih posledicah preiskovalnega ukrepa *in futurum*, v obravnavani zadevi o upoštevanju izvedenskega poročila, ne odloča sodišče, ki je ta ukrep odredilo. Kot namreč navaja francoska vlada, to sodišče načeloma konča postopek, začel pred njim, z izdajo odločbe o odobritvi ali zavrnitvi zahtevka za tak ukrep. Poleg tega se v postopku, ki se nanaša na glavno stvar, navedena odločba nikakor ne obravnava kot pravnomočna.⁵⁶

73. Poleg tega ni nujno, da je po dokaznem postopku vložena tožba v glavni stvari, saj se lahko zadevna oseba, ki ni zavezana k temu, da mora po izvedbi preiskovalnega ukrepa vložiti tožbo, raje odloči za reševanje spora po mirni poti ali pa opusti kakršen koli ukrep zoper nasprotno stranko. Pa tudi če je vložena tožba v glavni stvari, je to mogoče storiti pri drugem sodišču, kar se je zgodilo tudi v obravnavani zadevi, saj je – naj spomnim – izvedensko mnenje odredilo Tribunal de commerce de Marseille (sodišče za gospodarske posle v Marseillu), tožba v postopku v glavni stvari pa je bila vložena pri Tribunal de commerce de Toulon (sodišče za gospodarske spore v Toulonu).⁵⁷

74. Podobno kot družba HanseYachts in Komisija menim, da s pravilom v zvezi z mirovanjem zastaralnega roka iz člena 2239 francoskega civilnega zakonika,⁵⁸ s katerim predložitveno sodišče in družba Port d'Hiver Yachting utemeljujeta trditev, da obstaja neposredna povezava med preiskovalnim ukrepom *in futurum* in tožbo v glavni stvari, vloženo zatem, ni mogoče utemeljeno nasprotovati predhodnim ugotovitvam, saj ta določba še ne dokazuje obstoja zatrjevane enotnosti postopka.⁵⁹

54 — Glej točko 57 in naslednje teh sklepnih predlogov.

55 — Francoska vlada navaja, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) (glej zlasti sodbo drugega civilnega oddelka z dne 5. februarja 2009, št. 07-21.572, dostopna na spletnem mestu <https://www.legifrance.gouv.fr>) preiskovalni ukrep *in futurum*, katerega izvedba se predlaga po začetku postopka v glavni stvari, razglasi za nedopusten.

56 — Ta vlada v zvezi s postopkom za izdajo začasne odredbe zaradi zavarovanja dokazov, s katero se kot v obravnavani zadevi odredi izdelava izvedenskega mnenja, pojasnjuje, da sodišče, ki jo je odredilo na podlagi člena 145 CPC, v okviru postopka, ki je bil začel pred njim, ne more več odrediti novega izvedenskega mnenja niti se ne more izreči o predloženem izvedenskem poročilu, saj je za presojo tako odrejenega izvedenskega mnenja odtlej pristojno le še sodišče, ki odloča v postopku v glavni stvari.

57 — Iz predložitvene odločbe niso razvidni razlogi za to, da sta bila postopka začeta pri različnih sodiščih.

58 — Ta člen, ki je vključen v knjigo III („Različni načini za pridobitev lastništva“), naslov XX („Zastaranje“), civilnega zakonika, določa, da „zastaralni rok miruje tudi, ko sodišče ugotovi zahtevek za predpravdni preiskovalni ukrep“, in da „začne zastaralni rok znova teči za obdobje, ki ne sme biti krajše od šestih mesecev, od datuma, ko je bil ukrep izvršen“.

59 — Namen navedenega člena 2239 je strankam omogočiti nekaj časa za razmislek, da presodijo, ali je na podlagi rezultata preiskovalnega ukrepa primerno vložiti tožbo v glavni stvari, in ne vključuje samodejnosti (glej Marchand, X., Savatic, P., in Audouy, J., „Mesures d'instruction exécutées par un technicien“, JurisClasseur Procédure civile, zvezek 660, 2011, točka 24 ter točka 238 in naslednje).

75. Torej po mojem mnenju v takem primeru manjka kontinuiteta, na katero se sklicuje predložitveno sodišče. Zdi se mi, da poleg tega to sodišče dopušča, da je zadevni dokazni postopek pravno ločen od tožbe v glavni stvari, predvsem z vidika člena 145 CPC,⁶⁰ saj zlasti v besedilu vprašanja za predhodno odločanje prvi postopek tudi samo opredeljuje kot „samostojen“ v odnosu do drugega.

76. Glede na vse navedeno menim, da je treba člena 27 in 30 Uredbe št. 44/2001 razlagati povezano, in sicer tako, da če je bil v eni od držav članic na podlagi rezultata preiskovalnega ukrepa *in futurum* začet postopek v glavni stvari, ni mogoče šteti, da je bil ta postopek začet že ob začetku postopka, katerega namen je bil izvedba navedenega ukrepa v isti državi. Torej sodišču druge države članice, pri katerem je bila po tem dokaznem postopku, vendar pred začetkom navedenega postopka v glavni stvari, vložena tožba med istimi strankami ter z enakima predmetom in podlago kot v zadnjenavedenem postopku, ni treba prekiniti postopka zaradi litispence na podlagi navedene uredbe, saj ni eno od vseh sodišč razen tisto, ki je prvo začelo postopek.

77. Kot sem že navedel,⁶¹ po mojem mnenju v tej zadevi ni treba razložiti člena 31 Uredbe št. 44/2001. Naj kljub temu zaradi izčrpnosti še dodam, da predložitveno sodišče v obrazložitvi svoje odločbe navaja možnost upoštevanja sodbe St. Paul Dairy,⁶² ki se je nanašala na člen 24 Bruseljske konvencije, ki se v bistvu ujema z navedenim členom 31. V tej sodbi je Sodišče odločilo, da v opredelitev „začasni ukrepi ali ukrepi zavarovanja“ v smislu navedenega člena 24 ne spadajo preiskovalni ukrepi, katerih edini namen je predlagatelju omogočiti, da pred pravdo oceni možnosti za uspeh v morebitnem postopku s tožbo,⁶³ in sicer zlasti zaradi potrebe po tem, da se prepreči več sodnih pristojnosti v zvezi z istim pravnim razmerjem.

78. Predložitveno sodišče napeljuje na možnost, da bi se lahko preiskovalni ukrepi iz člena 145 CPC ujemali z ukrepi, na katere se nanaša navedena sodba, obrazložitev te sodbe pa bi lahko za razlago, ki jo je treba podati v zvezi s členom 30 Uredbe št. 44/2001, na katerega se nanaša njegovo vprašanje za predhodno odločanje, pomenila, da po tem, ko je bil v eni od držav članic odrejen tovrsten dokazni ukrep, v drugi državi članici ni dovoljena vložitev tožbe v glavni stvari.

79. Menim, da je treba vprašanje, ali je mogoče predpravdni preiskovalni ukrep obravnavati kot začasni ukrep ali ukrep zavarovanja v smislu člena 31 Uredbe št. 44/2001, v takem kontekstu analizirati le na kratko, saj je treba ugotoviti, da je predložitveno sodišče na to problematiko napotilo le podredno in da se mnenja v zvezi z njo razhajajo, še zlasti v zvezi s členom 145 CPC, in sicer ne le v pisnih stališčih in odgovorih, predloženih Sodišču v obravnavani zadevi,⁶⁴ ampak tudi v doktrini.⁶⁵

60 — V tem smislu se je izreklo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija), saj je odločilo, da se – če ima spor mednarodne razsežnosti – za izvedbo preiskovalnega ukrepa na podlagi člena 145 CPC na francoskem ozemlju uporabi francoska zakonodaja, in sicer ne glede na to, katero zakonodajo bi bilo mogoče uporabiti za tožbo v glavni stvari, ki bo morda vložena na podlagi tega ukrepa (sodba prvega civilnega oddelka z dne 3. novembra 2016, št. 15-20.495, dostopna na spletnem mestu <https://www.legifrance.gouv.fr>). Postopek za namene preiskovalnega ukrepa *in futurum* je mogoče ločiti od morebitnega poznejšega postopka v glavni stvari, zato je mogoče zanj uporabiti različna pravna pravila, saj zadnjenavedeni „ni nadaljevanje“ prvonavedenega, kot navaja P. Théry v delu „Le référé probatoire et l'application dans le temps de la loi du 17 juin 2008“, RDI, 2009, str. 481.

61 — Glej točko 45 teh sklepnih predlogov.

62 — Sodba z dne 28. aprila 2005 (C-104/03, EU:C:2005:255), pri čemer predložitveno sodišče navaja zlasti točko 19 in naslednje.

63 — Torej ukrep, s katerim se odredi zaslišanje prič, da bi vlagatelju omogočili oceno primernosti morebitne tožbe, opredelitev podlage za tako tožbo in presojo upoštevnosti tožbenih razlogov, ki bi jih lahko uveljavljal v tem okviru.

64 — Zlasti francoska vlada meni, da bi bilo mogoče preiskovalni ukrep *in futurum*, kot je tisti, ki je bil v obravnavani zadevi odrejen na podlagi člena 145 CPC, opredeliti kot „začasni ukrep ali ukrep zavarovanja“ v smislu člena 31 Uredbe št. 44/2001, pri čemer se sklicuje na sodbo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) v tem smislu (sodba prvega civilnega oddelka z dne 11. decembra 2001, št. 00-18.547, dostopna na spletnem mestu <https://www.legifrance.gouv.fr>), medtem ko Komisija zagovarja nasprotno tezo.

65 — Glej zlasti Beraudo, J. P., in Beraudo, M. J., „Convention de Bruxelles du 27 septembre 1698, convention de Lugano du 16 septembre 1988 et règlement (CE) n° 44/2001 du Conseil du 2 décembre 2000 – Compétence – Règles de compétence dérogatoires“, JurisClasseur Europe, zvezek 3031, 2012, točka 39, ter Gaudemet-Tallon, H., Compétence et exécution des jugements en Europe, LGDJ-Lextenso, Issy-les-Moulineaux, peta izdaja, 2015, točka 308-1 in navedena doktrina.

80. Naj v zvezi s tem zgolj pripomnim, da je na strukturni ravni člen 31 vključen v oddelek 10 Uredbe št. 44/2001, ki se nanaša na začasne ukrepe in ukrepe zavarovanja, člena 27 in 30 te uredbe – ki sta edina člena, katerih razlaga je potrebna v obravnavani zadevi – pa sta vključena v oddelek 9, ki se nanaša na litispendenco in povezane pravde. Na vsebinski ravni se člen 31 drugače kakor zadnjenavedene določbe, s katerimi je urejena povezava med postopki, ki vzporedno tečejo v različnih državah članicah, ravna po povsem drugačni logiki, saj določa pravilo odstopanja glede pristojnosti – ki ga Sodišče torej pojmuje ozko –⁶⁶ po katerem lahko sodišče države članice odredi začasni ukrep ali ukrep zavarovanja, tudi če bi bilo za vsebinsko odločanje na podlagi navedene uredbe pristojno sodišče druge države članice.

81. Menim torej, da ob upoštevanju namena vprašanja za predhodno odločanje, kot je bilo preoblikovano, razlogovanje po analogiji s sodbo *St. Paul Dairy*⁶⁷ ni potrebno ter da se z vsebino te sodbe vsekakor ne bi moglo ovreči razlage členov 27 in 30 Uredbe št. 44/2001, kakršno predlagam v obravnavani zadevi.⁶⁸

V – Predlog

82. Ob upoštevanju navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Landgericht Stralsund (deželno sodišče v Stralsundu, Nemčija), odgovori:

Člen 27 in člen 30, točka 1, Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah je treba razlagati tako, da se – če je bil v eni od držav članic izpeljan samostojen dokazni postopek za odreditev predpravnega preiskovalnega ukrepa in je bila na podlagi rezultatov navedenega preiskovalnega ukrepa pred sodiščem iste države članice vložena tožba v glavni stvari – datum, na katerega „se šteje, da je [to] sodišče začelo postopek“, v smislu navedenega člena 30 ne ujema z začetkom dokaznega postopka, kar pomeni, da je treba sodišče druge države članice, pri katerem je bila v vmesnem času vložena tožba v glavni stvari med istimi strankami ter z enakima predmetom in podlago, kot jih ima zgoraj navedena tožba, obravnavati kot „sodišče, ki je prvo začelo postopek“, v smislu navedenega člena 27.

66 — Glej v tem smislu sodbo z dne 27. aprila 1999, *Mietz* (C-99/96, EU:C:1999:202, točki 46 in 47), v zvezi z enakovredno določbo iz člena 24 Bruseljske konvencije.

67 — Sodba z dne 28. aprila 2005 (C-104/03, EU:C:2005:255).

68 — Glej točko 76 teh sklepnih predlogov.